

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

Gnr	Bnr	Skildring	Vernekriteria	Foto
		Generell informasjon Område som er regulert til vern i eksisterende reguleringsplan/kommuneplan er merka med* og utheva med farge. Informasjon om kulturminne og kulturmiljø er henta frå SEFRAC-registeret, Askeladden og andre kjelder som er oppgitt i planen. Dei fleste kulturmiljøa er i privat eige og ikkje tilgjengelege for publikum utan etter avtale med eigar. Nummereringa av kvart tema viser til tilsvarande nummerering/kapittelinnending i plandokumentet. Kartvedlegg er ordna på same måten. Nokre objekt er med under fleire omsynssoner eller tema.	Verdiane kan delast i tre overordna grupper: Kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar.	Foto merka E.M. er tekne av Espen Mills på oppdrag frå Etne kommune i 2009. Foto som ikkje er merka tilhøyrar kommunen.
		2.4.1 Handels- og gjestgjevarstader, tettstader		
9	15 20 38 39 94 83 119 229	Kulturmiljø Etne sentrum Det er få bygningar som er bevart frå den gamle handels- og strandstaden Etnesjøen. Bygdemiljøet er prega av gradvis utbygging og endring og har mange bygningar frå tida fram mot 2. verdskrigen. Del av KULA-området. Bustadhus, Solstrand (Rike-Erik sitt hus/Lensmannshuset og gml stove)* (bilete) Butikk/bustadhus (Sjoargarden/Prikkebutikken, med lager (9/30))* (bilete) Bustadhus med uthus, Solheim. Enkel jugendstil. Bygd ca. 1930 iflg SEFRAC Bustadhus med uthus, Solhøy. Enkel jugendstil. Bygd ca. 1925 iflg SEFRAC Fugl Fønix Hotel, b. 1934, tidl. Etne hospital (sjå òg under reiseliv) Etne tinghus, b. 1967 og park med gravrøys, statue mm. Etne Meieri/Meieribygget frå 1950-talet (bilete) Gjerde kyrkje og kyrkjegard (òg bnr 11 og 114)	Arkitektonisk verdi Miljøverdi Arkitektonisk verdi Arkitektonisk verdi Samfunnshistorisk verdi Arkitekturhistorisk verdi Miljøverdi, samf.hist.verdi Alder, samfunnshistorisk v.	
10	8	Børretzen-huset og posthuset* (bilete)	Miljø, identitet, samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

89 90	1,2 m.fl.	Bjelland og Bjellandsneset Bjellandsneset er døme på ein nyare handelsstad som fekk dampskipsstopp, krambu, telefonstasjon og brevhus i 1920-åra. Kulturmiljøet på staden med naustmiljø og krambu på kaien, gardstun og bedehus (1936) er bevart. Samanhengen mellom handelsstaden, gardstuna og landskapet omkring er òg intakt. Foto: E.M.	Samanheng, heilskap og miljø	
111	1,3,5,7,1, 22,29	Handelsstad, Markhushamn* Tettstaden blir kalla Markhushamn. Her er det dokumentert aktivitet frå 1600-talet. Skulen vart bygd i 1889. Kring 1900 kom det butikk nede ved hamna, og det vart bygd dampskipskai, postkontor og telefonstasjon. I 1928 blei bygda råka av eit stort skred som tok med seg fleire bygningar. Mykje av miljøet er likevel framleis intakt. Bedehuset er frå 1953. Notbua på Hamnaholmen er del av miljøet, men her har forfallet kome langt. Den gamle vegen opp lia til Øvra Markhus er intakt og del av omsynssona.	Samanheng, heilskap og miljø	
117 118 119	1,2,4,7,1 5 5 1,2	Kyrping handelsstad og strandstad Liberaliseringa av handelslovgjevinga i 1842 la grunnlaget for handelsverksemda på Kyrping. Dei første handelsmennene slo seg til her litt ut på 1840-talet. Handelsstaden omfattar dei fem vestlegaste bygningane som opphaveleg var i bruk: Hovudbygning, sjøbu, sjøbu med butikk, bakeri og løy, og bustadhus med butikk. I tillegg utgjer eit bustadhus med fargeri og to strandsitjarstover ein viktig del av miljøet på sørsida av vågen. Bustadhus og sjøhus på nordsida er òg med i omsynssona. Miljøet er i stor grad intakt. Nokre av bygningane er i god stand, medan andre er i begynnande forfall. Foto: E.M.	Samanheng, heilskap og miljø Autentisitet	
		Skånevik handelsstad og tettstadsmiljø Tettstaden Skånevik har vakse fram kring den gamle handels- og gjestgjevarstaden frå 1700-talet. Sjøbruket har vore ei viktig attåttnæring. Det meste av Skånevik sentrum ligg under garden Milja, som er ein av dei eldste gardane i bygda og blant dei største i regionen. Det gamle gjestgjevarhuset midt i bygda er truleg bygt mellom 1785 og 1820. Sentrumsmiljøet er elles dominert av	Vernekriteria for miljøet som heilskap: Samanheng, heilskap og miljø Autentisitet, sjeldan, arkitektonisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

		hus i sveitsarstil frå rundt århundreskiftet (1900), og ei rekkje bygg for ulik næringsverksemd. Foto: E.M. Flere av kulturminna som er lista opp under står òg under andre tema.	Vernekriteria for dei einskilde bygga med høg eigenverdi er lista opp under:	
131	1 1/43, 114 2 3 6 11 16 20 29 98,97,99 129, 143 138 154 197	Skånevik kyrkje frå 1900 (listeført) og kyrkjegard (ein del er automatisk freda) Skånevik bedehus (1911)* (står og under bedehus) Skulehus frå 1876* (står òg under skular) Hermetikkfabrikken frå 1908* (bukete) Heggelund hotell frå 1885, med uthus (opphavleg grisehus) Bustadhus Veisten frå ca. 1850 (flytta til staden ca. 1870), med løe Bustadhus Kronstad med ostekjellar* To bustadhus frå 1900 Ungdomshus/losjehus Solvang frå 1912, kunstgalleri frå 1999* Gjestgjevarhuset "Tippehuset". Regulert til vern saman med bnr 97 og 99* To bustadhus frå 1928, begge med uthus Krogstuen (b. Ca 1930) Kunstnarheim og pensjonat etter Rudolf og Thora Krog.* Fagerheim Stort bustadhus frå 1914. Prestebustad frå 1910 (omtala m/bilete under Tru og kyrkje)	Arkitektonisk og samfunnshistorisk verdi m.fl. Samfunnshistorisk verdi Samfunnshist./ark. verdi Samfunnshistorisk verdi Alder, miljøverdi Miljøverdi, samf.hist. verdi Miljøverdi Samf.hist./ark. verdi Alder, autentisitet m.fl. Arkitektonisk verdi, miljø Arkitektonisk verdi, sjeldanheit Ark./samf.hist. verdi Samfunnshistorisk verdi	
134	157 1 1 21 23 43 36 86	Sunnhordland motormuseum , opph. Sunnhordland mekaniske verkstad (1968)* Milja gard med våningshus i sveitsarstil frå 1884, uvanleg stor løe frå 1898 og ei rekkje andre bygningar, hage/parkanlegg* og stølen Miljaseter. Forbygningar, Valdra-elva (statleg listeført), flaumsikring frå 1950- og 80-talet. Butikklokale frå 1880-talet. Hus med skykkje bygd av lensmann Øvrevik i 1863* Bustadhus med løe/verkstad.* Bustadhus frå 1934 i enkel jugendstil, med uthus Bauta Minnesmerke over omkomne etter flystyrt i 1945	Samfunnshistorisk verdi Samfunnshistorisk og arkitektonisk verdi Samfunnshistorisk verdi Miljøverdi, samf.hist. verdi Alder, arkitektonisk verdi Miljøverdi Arkitektonisk verdi, miljøverdi Samfunnshistorisk verdi	
136	119 10 13	Lundegård , sveitsarvilla med uthus, frå siste del av 1800-talet* (bilete) Katinkahuset med bu og sjøhus frå 1870 som har vore garveri og er eitt av få bevarte sjøhus i sentrumsområdet i Skånevik. Brynjelsplassen, Skålnes . Gardstun i utkanten av tettstadsmiljøet med våningshus frå om lag 1860 (utbeta i 1905),grindbygd løe med eldhus (ombygd til hytte) frå same tid som våningshuset, uthus og hønseshus.* Det høyrer òg	Arkitektonisk verdi, miljøverdi Samfunnshistorisk verdi, miljøverdi, autentisitet Autentisitet, miljøverdi, representativitet	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

		naust til garden. Arkeologisk funn på egedomen.		
--	--	---	--	--

		2.4.2 Kulturmiljø knytt til landbruk		
9	6,2	Gardstun, Gjerde. Bustadhus i to etasjar, bygd i 1854 (bnr 6), tidlegare brukt som offiserskantine og til kommuneadministrasjon. Stabbur og eldhus på bnr 2. Gjerde er ein av dei eldste og største gardane i Etne. Del av KULA-området.	Samfunnshistorisk verdi Representativitet (uthus)	
11	5,2	Sæbøtunet.* Museumstun, autentisk tun frå 17- og 1800-talet. Sunnhordland museum kjøpte gardstunet i 1938. I dag er det åtte bygningar frå 17- og 1800-talet her. Bygningane er innreidd med møblar, arbeidsreiskapar og tekstilar frå denne perioden. Våningshuset er ei røykstove frå 1700-talet som er bygt saman med ei nyare bu/glasstove. Det er òg ei lita lemstove frå 1905 i tunet. Stabbur og eldhus er òg bygningar som høyrde til hushaldet. Del av KULA-området.	Alder, autentisitet, representativitet, sjeldan, plassering, identitet og symbol	
14	7	Osnes, Olav Vik-stiftelsen Eigedomen har tilhørt bonden og diktaren Olav Vik. På garden planta han ut eit mangfald av treslag. Eigedomen blei testamentert til ei eiga stifting som fekk i oppdrag å sjå til at garden vert teken vare på og nytta til friluftsføremål. Gardsbygningane frå 1800-talet er bevart og er gode representantar for lokal byggjeskikk på mindre gardsbruk. Ute på neset ligg òg rester etter ei gravrøys frå bronse- eller jernalder. Regulert til friområde i kommuneplanen. Del av KULA-området.	Verdi knytt til person og historie Representativitet Bruksverdi om friluftsområde	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

15	2	Engelsgjerd, gardstun. To leinstover (våningshus frå ca 1860 og kårhus flytta til staden 1915-20) og vedhus. Fehus på oppsida av hovudvegen. Foto: E.M.	Representativitet, autentisitet Samanheng og miljø	
27	1	Gardstun Rivåsen. Særprega våningshus der tre deler er bygde saman med tak i ulik høgde. Ei av stovene er opphavleg ei røykstove. Ruinar etter fleire bygningar i tunet. Bruket er veglaust. Foto: Erik Kvalheim	Alder Sjeldan Autentisitet	
33	1	Lemstove i gardstun, Silda. Den vestre stova blei flytta hit frå Fjøsna ca 1840-1850. Lemstova er eit typisk døme på byggeskikken i Etne. Del av KULA-området.	Representativitet	
37	1	Gardstun Austrheim med autentisk våningshus og eldhus, bygd av bakarmeister Reimers i 1837. Stein til husa blei henta frå gravrøysa Østremshaugen. Dottera til bakarmeisteren, Johanne Elisabeth Caroline, gifta seg med Bjørnstjerne Bjørnson. Del av KULA-området.	Autentisitet, representativitet Historie knytt til person	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

53	1,2,13	Klyngetun Håland med to lemstover, tre løer, vedhus og ruinar etter fleire bygningar. Bygningane er hovudsakleg frå 1800-talet. Nokre av dei er restaurerte. Lemstovene er typiske for byggeskikken i Etne. Klyngetun har vore ei vanleg tunform, men etter utskiftinga i siste del av 1800-talet blei dei fleste oppløyste og i dag er det få slike tun att.	Alder, representativitet Uvanleg	
56	1	Gamlahuset, Ljusnesleitet. Huset er sett saman av ei røykstove som kan vera frå 1600-talet og ei nyare tømra stove, med ein gang imellom. Alt tømmeret i huset har vore flytta. På taket, som framleis er lågare over røykstova er det lappskifer frå Øvernes, men opphavleg har det hatt torvtak. Huset blei restaurert i 1997/98. Det er få hus att av denne typen, dei fleste har etter kvart fått begge stovene under same tak. Ligg i moderne gardstun.	Kunnskapsverdi Alder, Sjeldan Døme på eldre byggeskikk	
58	1	Fehus, Bjørk står i bøgarden mellom inn- og utmark og skal vera frå før 1675. Det var den einaste bygningen som sto att på garden etter ei stor skredulukke julehelga 1674. Det er grindbygd og har helletak. Restaurert i 2001-2002. Det nye tunet blei bygd opp att lenger inne. Tunet med 4 bygningar frå før 1850 er verneverdig (klasse B) <i>Foto: E.M.</i>	Kunnskapsverdi Alder Samanheng og miljø	
59	1,2,3	Hellaug, Vinja. Øydeardsanlegg frå mellomalderen og nyare stølsmiljø. Området har spor etter bruk gjennom svært lang tid. Gardsanlegget har vore brukt til jordbruk frå ca. 700 e.Kr, og var truleg i bruk fram til svartedauden. Området har fram til midten av 1950-talet vore stølsområde for garden Vinja, og er framleis nytta til beite. Ei rekkje einskildminne og to større sikringssoner er merka av i Askeladden og automatisk freda. Omsynssona dekkjer heile anlegget samla. <i>Foto: Liv-Kari Bødtker</i>	Kunnskapsverdi Alder, sjeldan	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

60	4	Tveito , Intakt tun med fint restaurerte bygningar frå siste del av 1800-talet. Våningshus (lemstove), løe og eldhus. Skålgropsteinar i tunet.	Heilskap og miljø	
63	2	Løe, Frette . Kan vera ei av dei eldste løene i kommunen, frå før 1650. Restaurert. <i>Foto: Bjørn Arve Lunde</i>	Miljøverdi, representativitet, alder	
79	1	Aukland - Gardstun med særleg autentisk og verdifull lemmstove frå 1875, løe (1885), kårhus, eldhus og ruinar etter fleire bygningar. Kulturlandskap med styvingstre.	Autentisitet, representativitet	
Fleire	Fleire	Nordsida av Åkrafjorden Unikt kulturmiljø nesten utan moderne inngrep.	Kunnskapsverdi, opplevingsverdi, bruksverdi (nokre omr.)	
86	1,2	Kallvik - gardstun/miljø	Heilskap, samanheng og miljø	
87	1,2	Kvanndal - gardstun/gardsmiljø	Heilskap, samanheng og miljø	
89	21,2 m.fl.	Bjelland, Eintveit og Bjellandsneset - fleire tun,bedehus, mur etter skulehus, krambu, sjøbruksmiljø, stølar mm. (ligg òg under handelsstader) <i>Foto: E.M.</i> Bilbrua over Eintveitelva - sjå kart og omtale under kap. 2.4.6	Heilskap, samanheng og miljø Autentisitet (miljøet som heilskap og nokre bygningar)	
90		Kvernhus, Eintveit . Restaurert 2019. I operativ stand.	Sjeldan Samanheng,	
91	2	Sag, Djuve . Særprega bygning med utstyr til å laga vassrøyrar i tre. <i>Foto: Trond Oalann/Hordaland fylkeskommune.</i>	representativitet	
94	1	Sag/(kvern)/stem og vassag på Eikemo , begge frå siste del av 1800-talet	Sjeldan, alder, samanheng og miljø	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

95	1	(sjå under 2.4.3-4 Vasskraft, industri, handverk og småindustri) Vetruhusstølen/Eikemostølen. Særleg verdifullt stølsmiljø med sel og løer. (Sjå omtale/kart under stølsmiljø)	Alder, aut., sjeldan, samanheng og miljø Samanheng og miljø	
100	1 m.fl	Tun med lemstove, Ytre Mosnes. Typisk sunnhordlandsk lemstove med pultark over hovudinngangen, stabbur og løe.	Autentisitet, representativitet	
	1	Drifteveg frå Mosnes gjennom Sandvikedalen til Hjortedalen.	Samanheng og miljø	
102	3	Gardstun Rullestad – Peratunet. Tun med våningshus/lemstove, løe, røykstove med eldhus, vilkårsstove, vilkårsløe, stabbur, smalahus, og geil. Bjørnastølen med løe i Borddalen (sjå kart under stølsmiljø). Gardsmuseum.	Kunnskapsverdi, bruksverdi Miljø, alder, representativitet	
112	1	Hetleflåt og Hetleflåttølen. Bruk som blir drive på gamlemåten, med våningshus, kårhus, løe, vedhus og geitehus. Foto: E.M.	Kunnskapsverdi, bruksverdi Heilskap, miljø og samanheng Autentisitet (kårhus)	
118	1	Tun med skulehus, Oppigarden, Øvre Sævareid. Skulestova står i gardstunet. Bygd i 1850-åra, i starten brukt til omgangsskule. I drift til 1950-åra. Eitt av dei eldste skulehusa i kommunen. Lemstove og løe frå før 1850. Eldste del av våningshuset er det eldste huset på Sævareid.	Samfunnshistorisk verdi, sjeldan, alder Autentisitet	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

142	1	Taraldsøy. Kulturlandskap, Annahuset og naust. Taraldsøy er eit friluftsområde som blir drifta av Friluftsrådet Vest.	Samanheng og miljø	
145	1, 10	Gardstun, Lauvvik. Tun med samanbygd våningshus/eldhus; uthus, løe og hestehus på bnr 1 (som resten av tunet er utskilt frå) i godt bevart kulturlandskap <i>Foto: E.M.</i>	Miljø Autentisitet Sjeldan	
		Husmannsmiljø		
63	26	Stødl under Frette med bustadhus og løe. Plasset blei oppretta i 1885. Dei første brukarane var Nils Nilsson og Ingeborg Kristensdotter. Siste brukaren var Marta Bertine Hallvardsdotter Skjold (f. 1893), som budde her fram til ho døydde i 1992. Ho var såleis den siste "husmannen" i Etne. Ho livberga seg med spinning og strikking. Bygningane er restaurerte og kulturmiljøet bevart.	Kunnskapsverdi Representativitet Identitet	
79	2	Auklandstræet. Opphavleg husmannsplass frå 1819 under Aukland. Skilt ut som eige bruk i 1892. Samanbygd hus og løe.	Kunnskapsverdi Representerer ein bygningstype det finst få att av Identitet	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

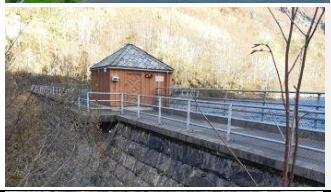
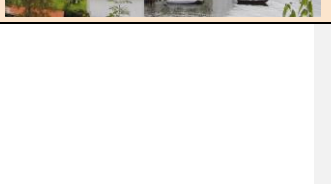
124	4	Mjelkevik, Ytre Tungesvik. Tidlegare husmannsplass med samanbygd stovehus (ljorestove iflg. SEFRAK) og løe/fjøs. Utskilt som eige bruk etter utskiftinga i 1888 Tømra fjøs frå ei stove som blei flytta til staden, med grindkonstruksjon utanpå. Med kombinert naust/høyløe.	Kunnskapsverdi Representativitet/sjeldanheit Identitet	
		Stølsbruk/kulturminne i fjellet Kulturminna i fjellet er berre delvis kartlagde. Dei mange stølane, hellerane og andre kulturminne som fortel om bruken av fjellområda er viktige kulturmiljø i Etne og har ei generell prioritering i planen.		
59	1-4	Hellaug. Stølsområde og øydegard. Ein del av området er automatisk freda. Tre stølshus frå 18- og 1900-talet, i eit område med synlege spor etter garden som blei liggjande øyde etter Svartedauden i 1349. I bruk som stølsområde fram til 1954/55. Sjå gardsmiljø. <i>Foto: Gudveig Håland</i>	Opplevingsverdi Kunnskapsverdi Alder, heilskap og samanheng	
94	1,2,3	Vettrhusstølen (Eikemostølen). Stort tradisjonelt stølsmiljø med intakte løer og sel. Rike spor etter utmarksdrift i fjellet med eit stort tal utløer og stakketufter. Til saman dannar dette ein verdifull heilskap. Stølsbygningane er bygde i laft og grindverk. Nokre av dei har ein sjeldan byggjemåte med open gavlvegg over laftekassen. Me kjenner ikkje alderen på bygningane, men ut frå byggjemåte kan dei vera fleire hundre år gamle. Bygningane og miljøet er grundig dokumentert i fleire rapportar. <i>Foto: E.M.</i>	Opplevingsverdi Kunnskapsverdi Representativitet, heilskap, samanheng og miljø	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

134	1	Miljaseter. Eit uvanleg stort stølsbruk med to bygningar som begge er over 20 meter lange, bygd av Jakob Bull-Tornøe i 1894. Våningshuset brann ned i 1988. Del av kulturmiljøet Milja gard. <i>Foto: Liv-Kari Bødtker</i>	Opplevingsverdi, kunnskapsverdi Uvanleg	
105	1	Drifteveg langs Langfoss. I dag er dette ein populær tursti, men han er òg framleis i bruk som drifteveg frå Eljarvik til Langfosstølen.	Samanheng og miljø	
102	3	Bjørnastølen. Løe og flor på heimastølen, Bjødnastødl under Rullestad. Bygningen er tømra og tekkinga med rastaheller. Dette er ein type kulturminne som begynner å bli sjeldan. Alder er ukjend, men truleg bygd mellom 1850 og 1930.	Autentisitet, sjeldan, heilskap og samanheng	

		2.4.3-4 Vasskraft, industri, handverk og småindustri		
131	3	Hermetikkfabrikk, Skånevik,* frå 1908. King Oscar Sardiner, Norway Foods, Rieber&Søn. Var lenge den største arbeidsplassen i bygda, med særleg mange sesongarbeidsplassar for kvinner. Fabrikken fekk eit tilbygg i 1947 og blei modernisert rundt 1960. I 1981 tok Norway Foods over verksemda, og i 1996 Rieber & Søn. Siste produksjonsdag var 30. mars 2001. Ligg i eksisterande bandleggingsområde, del av større kulturmiljø i Skånevik Kart: Sjå Tettstader, Skånevik	Samfunnshistorisk verdi, arkitektonisk verdi,	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

38 75	3 1,19,26,5 5	Håfoss har i lange tider vore eit knutepunkt knytt til kryssing av elva og utnytting vassressursar. Her var sagbruk, vadmelsstampe, mølle og meieri som nytta vasskrafta frå fossen. Kraftpotensialet gjorde at Etne meieri vart bygd på sørsida i 1893. I 1905 kom eit sagbruk og i 1919 blei Etne bygdemølle etablert på nordsida. Del av KULA-området.	Kunnskapsverdi, opplevingsverdi Samfunnshistorisk verdi	
79 80	4,6 - 12 8	Litledalsgrenda med administrasjonsbustadar og skule. På garden Aukland inst i Litledalen blei det bygtadministrasjonsbygg og ni funksjonærbustadar i perioden 1918 – 1922. Kraftutbygginga gav auka folketal og i 1918 kjøpte kommunen tomt på Gunnegjerd til eit fast skulebygg. Skulen vart lagd ned i 1967 og seld til private. Huset på 79/12 brann ned i 2022. <i>Foto: E.M.</i>	Samfunnshistorisk verdi Arkitektonisk verdi Heilskap, samanheng og miljø	
82	1	To lukehus og demning, Hårlandsfossen, Litledalen. Lukehus for regulering av vannstand og lukehus for flaumvatn, frå ca 1920. I original stand med valma tak og fine detaljerte dører (bilete)	Samfunnshistorisk verdi Autentisitet, arkitektonisk verdi	
83	9	Kraftstasjon. Bygd i 1916, i drift frå 1920. Påbygd i 1956. Bygget er godt dokumentert i biletsamlinga til Haugesund energi A/S.	Samfunnshistorisk verdi	
90 91 94	2 1 1	Kvernhus, Eintveit. Restaurert 2019. I operativ stand. <i>Foto: Bjarte Eintveit</i> (sjå kart under 2.4.2 Kulturmiljø knytt til landbruk - Nordsida av Åkrafjorden) Sag, Djuve. Særprega bygning med utstyr til å laga vassrøyrrar i tre. Sag/(kvern)/stem og vassag på Eikemo, begge frå siste del av 1800-talet Del av kulturmiljø på nordsida av Åkrafjorden. <i>Sjå kart under 2.4.2 Kulturmiljø knytt til landbruk - Nordsida av Åkrafjorden.</i>	Kunnskapsverdi, opplevingsverdi Representerer ein bygningstype det har vore mange av, men der få er bevarte.	
131	157	Sunnhordland mekaniske verkstad, etablert i Skånevik i 1968. I 1986 tok Norsk Motormuseum over bygningen.* <i>Kart: Sjå under tettstader, Skånevik aust</i>	Kunnskapsverdi, opplevingsverdi, bruksverdi Miljøverdi	

Kommenterte [ET1]: Har lagt til Heilskap... Ta vekk arkitektonisk verdi?

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

134	1 m.fl.	Valdraelva i Skånevik vart kanalisert og elvebreiddene forbygd etter storflaum i 1944. Det er bygd 22 tersklar, og botnen og sidene er plastra på ulike måtar. Forbygningane er reparert, utvida og forsterka fleire gonger seinare. Ei strekning på 850 meter er registrert som "statleg listeført" hos Riksantikvaren, og grunngeve med at anlegget er interessant fordi det består av fleire typar forbygningar med ulikt materiale og form, der ein kan lesa utviklinga over tid ut frå konstruksjonane.	Kunnskapsverdi, bruksverdi Samfunnshistorisk verdi	
140	1	Kvernhus, Mortveit. Kvernhuset er truleg frå 1800-talet og blei påbygd rundt 1920. Var i bruk til 1950. Saman med kvernhuset på Eintveit representerer dette ein bygningstype det har vore mange av, men der få er bevarte. <i>Foto: Mariann Sydnes</i>	Kunnskapsverdi, opplevingsverdi Representativt/sjeldan	

		2.4.5 Sjøbruksmiljø		
14	4,11	Sjøbruksmiljø Osvåg, Sørstranda. Sjøbu frå 1800-talet, flytta til staden i 1918. Tre naust med ulik alder. <i>Foto: E.M. (2009)</i>	Kunnskapsverdi, opplevingsverdi, bruksverdi Miljøverdi	
101	4, 5, 8	Sjøbruksmiljø, Fjæra. Miljø med naust frå tidleg 1900-tal (dei tre ytste frå etter 1967). Tun på 101/4, stort sjøhus (tidlegare landhandel) og 5, naust 101/8, bru over elva. <i>Foto: E. M. (2009)</i>	Opplevingsverdi Miljøverdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

123	2	Indre Tungesvik. Steinnaust med helletak og båtopptrekk/lunnar. Del av heilskap med tun (klasse B).	Representativitet Autentisitet Samanheng og miljø	
130	4,54	Sjøbruksmiljø Grundevedel , Skånevik, med stor sjøbu frå midten av 1800-talet med vindeverk i gavlen, og samanbygd bustad/naust (Sjøtun) bygd ca 1875-80. Etter det ein kjenner til er dette dei einaste bygningane i sitt slag i kommunen. Det er få større sjøbruksbygningar att. Regulert til friluftsområde. <i>Foto: E.M.</i>	Opplevingsverdi Kunnskapsverdi Samfunnshistorisk verdi Sjeldan	
131	8	Sjøhus, Flåtehamn , Skånevik. "Gulenaustet" b. 1915 - 1920. Sjøhuset var bygd av eit notlag. Det har vindark med vinde på eine langsida, og bru med inngang til 2. etasje på baksida. Det ligg òg eit liknande sjøhus; "Svartanaustet", bygd på same tida av eit anna notlag, på andre sida av hamna. Her er vinda teken bort. Det er få større sjøbruksbygningar att i kommunen. Murar langs sundet mellom holmen og land, naust. Flåtehamn er regulert til friluftsområde.	Opplevingsverdi, kunnskapsverdi Autentisitet ("Gulenaustet"), representativt/sjeldan	

		2.4.6 Kommunikasjon og samferdsle		
		Den Stavangerske Postvei Postvegen Etne - Skånevik med postbrua i Skånevik. Vegen blei bygd som del av "Den Stavangerske Postvei" mellom Stavanger og Bergen, som var den første offentlege vegen på Vestlandet. Forvaltninga av vegen ligg til Statens vegvesen som del av etatens sektoransvar for historiske veger.	Opplevingsverdi, kunnskapsverdi, bruksverdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

		<i>Foto: Erik Kvalheim</i> Postvegen Fikse - Etne Vegen mellom Ølen og Etne over Fiksefjell blei teken opp som del av Den Stavangerske Postveg i 1786, men er langt eldre enn denne. Gamlevegen er framleis delvis nytta som køyreveg og skogsveg, og er merka som tursti. Registrert i Askeladden som kommunalt verneverdig. Heile strekninga mellom Skånevik og Fikse (og vidare) var opphavleg ein samanhengande postveg. I dag er deler av traseen bevart og blir brukt som tursti.		
		Postvegen Skromme – Rullestad. Den om lag 2 kilometer lange kløvvegen ned Rullestadjuvet stod ferdig i 1870 – årstalet er innrissa i fjellet to stader og det blei den siste ridevegen bygd for offentlege midlar i amtet. Utbetra til kjerreveg i 1877. Restaurert i 2009, og blir i dag nytta som tursti. <i>Foto: Liv-Kari Bødtker</i>	Opplevingsverdi, kunnskapsverdi, bruksverdi	
110-117	Fleire	Gamle Åkrafjordvegen mellom Kyrping og Fjæra, bygd i 1940-41. Vegtrase med vegmurar, tunnelar og bruer. Gamlevegen finst framleis langs heile strekninga og ligg utanfor dei nye tunnelane. Kartet viser traseen mellom Tjelmeland og Skålnes. Den gamle brua i Fjæra er del av omsynssone for strandstaden. Trolljuv bru, hengebru i stål og betong med lengde 66 meter (bilete). Verna i nasjonal verneplan for vegar. Forskriftsfreda frå 2008. Fredingssak for tunnelane på begge sider pågår. Skålnes bru. Den siste kvelvingsbrua som blei bygd i Hordaland. Mura for hand med granittstein frå Bjørkestrond.	Opplevingsverdi, kunnskapsverdi, bruksverdi Arkitektonisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

		<i>Foto: E.M.</i>		
42	1	Etne automatsentral Håfoss (Kallestadbakken). Sentralen er verna i Telenor sin eigen verneplan. Dette er ein bygning på 7 m2 oppført i eternitt med papp på det typiske "paddetaket". Den opphavlege sentralen er ikkje intakt, men ein tilsvarande sentral er tilbakeført. Håfoss sentral er eitt av fleire døme på at ny og gamal sentral ligg side om side. Den nye sentralen, Håfoss Automatsentral, er truleg frå 1980-talet. Kulturminna i verneplanen skal visa utviklinga av telekommunikasjonen frå 1855 og fram til i dag.	Kunnskapsverdi Representativitet	
89 90	2	Bilbrua over Eintveitelva frå 1962. På 1950-talet var det planar om å byggja veg mellom Kalvik og Eikemo på nordsida av Åkrafjorden. I 1958 løyvde heradet pengar til bygging av bru over Eintveitelva. Men då brua, ei to-felts bilbru, stod ferdig i 1962 var det ikkje meir pengar att. Dermed blei brua ståande utan vegsamband med resten av verda. <i>Foto: Liv-Kari Bødtker</i>	Kunnskapsverdi Opplevingsverdi Sjeldanheit	
146	4,6	Ebna bru. Steinkvelvingsbru frå 1897. Del av Strondavegen. <i>I omsynssone med Ebna bedehus som ligg ved brua.</i>	Bruksverdi Kunnskapsverdi Opplevingsverdi Arkitektonisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

138	11	Tendal bru. Steinkvelvingsbru frå 1897. Brua vart bygd som del av slutføringa av vegen mellom Etne og Skånevik, og vart rekna for å vera eit meisterverk med eit spenn på 24 meter. Opphavleg breidd var 3 meter, men ho vart utvida med 3,5 meter i breidda i 1947 med kvelving i same stil som den gamle. Del av noverande veg. <i>Foto: Liv-Kari Bødtker</i>	Bruksverdi Kunnskapsverdi Opplevingsverdi Arkitektonisk verdi	
74	4	Lurasundbrua på austsida av Lurasundholmen i Stordalsvatnet. Bru i tørrmur med fire løp.	Bruksverdi Kunnskapsverdi Opplevingsverdi Arkitektonisk verdi	
131	109	Minnesmerke over forliset av D/S Folgefonden I 1908 forliste HSD-båten D/S Folgefonden ved Skånevik, og 26 personar omkom. Eit minnesmerke på kaien vart avduka i 1993.	Kunnskapsverdi Symbolverdi	

		2.4.7 Tru og kyrkje		
9	11, 114, 219	Gjerde kyrkje frå 1676. Kyrkja er listeført av Riksantikvaren. Kyrkjestaden og bautasteinen er automatisk freda. Miljøet rundt kyrkja består av småhusbebyggelse frå tida etter 1850 og nokre nyare bygg.	Alder, autentisitet, samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

32	1, 142	Etne prestegard. Borgstova frå 1600-talet, hovudbygning i sveitsarstil frå 1871, eldhus, stabbur og ved- og vognskjul. Paktarbustad på andre sida av vegen. Prestegardsanlegget har stor kulturhistorisk interesse som representant for dei mindre embetsgardane frå siste halvdel av 1800-talet og er freda.	Alder, autentisitet, samfunnshistorisk verdi,	
35	16 m.fl.	Stødle kyrkje. Stødle kyrkje er ei langkyrkje i stein og tre som ligg ute på kanten av Stødle-terrassen med utsyn over Etnesjøen. Ein har rekna med at kyrkja kan vera oppført kring 1160 av Erling Skakke som huskapell for Støle-ætta. I følge nyare undersøkingar kan ho vera oppført tidlegare, mellom 1120 og 1150. Seinare kom kyrkja til å fungera som soknekyrkje. Kyrkja er automatisk freda og del av det nasjonalt viktige kulturmiljøet Stødleterrassen, som er mellombels freda/har uavklart vernestatus.	Opplevingsverdi, kunnskapsverdi, bruksverdi. Alder, arkitektonisk verdi, samfunnshistorisk verdi m.fl.	
44	22	Rygg bedehus frå 1921. Bygget har ein særprega stil med boga vindauge og dør. Vindauga blei skifta på 1990-talet til heile flatar utan sprosser, men den boga forma er bevart. Også innvendig er huset forseggjort. 100-årsjubileet i 2021 blei feira med eit eige jubileumsskrift. Bedehuset blei nytta som sjukestove knytt til det tyske feltsjukehuset under krigen.	Samfunnshistorisk verdi Arkitektonisk verdi	
63	9	Frette kapell Bethania, frå 1910/1959. Opphavleg bygd som bedehus.	Identitet, samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

75	36 m.fl.	Grindheim kyrkje og mellomalderkyrkjegard Den kyrkja som står på Grindheim i dag er ei einskipa tømmerkyrkje frå 1724 med smalare kor i aust og eit våpenhus i bindingsverk i vest, under tre tak. I 1854 blei kyrkja forlenga mot vest. Nord for koret er eit nyare tilbygg. Det finst deler frå den gamle kyrkjebygningen i den nye. Kyrkja vart restaurert i 1954-55. Kyrkjegarden er automatisk freda etter kulturminnelova, medan sjølve kyrkja er listeført hos Riksantikvaren. Steinkrossen og bautasteinen er ikkje registrert som enkeltminne i Askeladden, men omtala i tekst om kyrkjestaden.	Alder, autentsitet, representativitet, samfunnshistorisk verdi	
101	25	Fjæra kapell frå 1913. Gardane i Sjørdalen hadde lang veg til kyrkja i Åkra, og det var behov for eit eige kapell inst i fjorden. Ved kyrkja ligg gravplassen med bauta over Ole Pedersen Rullestad som fall under 2. verdskrigen (sjå under krigsminne).	Samfunnshistorisk verdi Arkitektonisk verdi	
131	1	Skånevik kyrkje frå 1900. Kyrkjegarden er automatisk freda etter kulturminnelova, medan kyrkja er listeført hos Riksantikvaren. <i>Kart: Sjå under tettstader, Skånevik aust.</i>	Arkitektonisk verdi Samfunnshistorisk verdi	
131	1/43	Skånevik bedehus* "Hauges minde" frå 1911 <i>Kart: Sjå under tettstader, Skånevik aust.</i>	Samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

146	4	Ebna Bedehus , bygd som tinghus i Skånevik i 1787 (1837?). Flytta til Ebna i 1923, ombygd og nytta som bedehus. <i>Kart: Felles omsynssone med Ebna bru.</i>	Alder Samfunnshistorisk verdi	
131	197	Skånevik prestegard , prestebustad frå 1910* <i>Kart: Sjå under tettstader, Skånevik aust.</i>	Samfunnshistorisk verdi	

		2.4.9 Reiseliv		
9	94	Etne hospits , etablert i 1934. Bygningen er del av det som seinare blei omdøyppt til Etne hotell, og i dag har gjenoppstått som Fugl Fønix Hotel. Den opphavlege bygningen er den delen som vender ut mot riksvegen. <i>Kart: Sjå under tettstader, Etne sentrum.</i>	Miljøverdi, samfunnshistorisk verdi	
45	21	Hotellet på Rygg . Bustadhus "Nøysomhet"/Landsverk, Rygg. Deler av huset er truleg frå 1700-talet og skal vera flytta frå Sandviken i Bergen i 1888. Nyttå som hotell for norske og engelske laksefiskarar, og til landhandel. Under andre verdskrigen blei huset brukt av militære. Huset er i privat eige.	Alder, samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

62	1	Blomstølen turisthytte , gamlehytta. Opphavleg stølsbu, turisthytte frå 1936. Inne i hytta er veggene dekorert av haugesundsmalaren Bjarne Halvorsen. Seinare er det bygd to nye, store hytter på Blomstølen, og gamlehytta har fått stå uendra. Foto: Roar Bærve	Samfunnshistorisk verdi, autentisitet, identitet	
131	6	Heggelund hotell . Etablert i 1885 og hadde hotelldrift fram til 1985. <i>Kart: Sjå tettstader, kulturmiljø Skånevik aust</i> <i>Foto: E.M.</i>	Samfunnshistorisk verdi, identitet, miljøverdi	
131	98	Gjestgjevarhuset i Skånevik ("Tippehuset"). Regulert til vern saman med bnr 97 og 99, del av større verna sentrumsmiljø. <i>Kart: Sjå under Handels- og gjestgjevarstader, tettstader, Skånevik aust.</i>	Alder, autentisitet, samanheng og miljø, identitet og symbolverdi	Sjå under sentrumsmiljø Skånevik

		2.4.10 Offentlege bygg, skular		
9	83	Etne tinghus , bygd i rå betong i 1967. Var opphavleg måla i beige farge. <i>Kart: Sjå under handels- og gjestgjevarstader, tettstader, Etne sentrum</i>	Arkitektonisk verdi, samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

80	8	Gonegjerd skule med uthus, b. ca 1920 i samband med kraftutbygginga, som førte til folketalsauke og behov for eigen skule i Litledalen. Del av kulturmiljøet Litledalsgenda. <i>Kart: Sjå under industri - Litledalsgrenda</i>	Samfunnshistorisk verdi Representativ Samanheng og miljø	
111	29	Markhus skule frå 1890. Bygget er bevart som då skulen var i drift, både innvendig og utvendig. Utedo er òg bevart. Del av kulturmiljø Markhushamn* Reguleringsplan frå 1992 <i>Kart: Sjå under handels- og gjestgjevarstader, tettstader - Markhushamn</i>	Samfunnshistorisk verdi, miljøverdi, alder	
123	1	Tungesvik skule, bygd i 1885 eller -87 står i dag som eit autentisk bygg, men er i begynnande forfall.	Autentisitet, alder, samfunnshistorisk verdi	
131	2	Skånevik gamle skule*, bygd i 1876 var den første i gamle Skånevik kommune. Skulehuset blei bygd med to stover, der amtskulen (ein folkehøgskule driven av amtet) hadde tilhald i den eine frå 1879 - 1886. Ikkje sefrak-registrert, regulert til vern. Del av kulturmiljø i Skånevik. <i>Kart: Sjå under Handels- og gjestgjevarstader, tettstader; Skånevik aust</i>	Alder, autentisitet, representativitet, samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

148	1_1	Gamleskolen på Ebna, Gardvik. Huset ble iførst reist i Lauvvik i 1876, og flytta til Ebna i 1905. Skulen blei nedlagt i 1957. Bygget er godt bevart og inneheld ei privat boksamling for grenda med om lag 1200 bøker, "Gurine og Johans Ebnes minde", etter ei testamentarisk gåve frå 1944.	Alder, autentisitet, representativitet, samfunnshistorisk verdi	
-----	-----	--	---	---

		2.4.11 Organisasjonsliv og forsamlingshus		
131	29	Ungdomshuset Solvang i Skånevik* , bygd i 1912 av Skånevik Ungdomslag og IOGT. I dag brukt som galleri. <i>Kart: Sjå under Handels- og gjestgjevarstader, tettstader; Skånevik</i>	Samfunnshistorisk verdi	
20	19	Sørstranda forsamlingshus, Ve. Bygd som skule i 1877 og kjøpt til forsamlingshus i 1932. Foto: E.M.	Samfunnshistorisk verdi	

		2.4.12 Kulturminne knytt til personar og historier (Nokre av desse er lista opp under andre tema)		
--	--	---	--	--

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

45	12	Tongahuset/"Kongehuset" på Auastad frå 1906-7. Stova til Siri Askjellsdotter (1873-1931) og Aslak Olsson (Krono) (1878-1950) blei bygd med økonomisk støtte frå Kong Haakon.	Identitet og symbolverdi, autentisitet, spesiell historie	
71	1	Huset til Willum Ekrheim. Fotografen budde store deler av livet i huset far hans bygde i 1912. Huset blei oppført som kårhus på garden og inneheld ei stove frå eit eldre hus.	Symbolverdi (knytt til person)	
89	1	Bjellandsbu, Jakthytte frå 2012-13 ved Bjellandsnuten, teikna av Snøhetta. <i>Foto: Snøhetta</i>	Arkitektonisk verdi	
118	2	Relieff i fjellveggen på Sævareid av den amerikanske journalisten Eric Sevareid, f. 1912, USA. Monumentet har teksten <i>Han ætta herifrå. Og gløymde det aldri.</i>	Opplevingsverdi Symbolverdi (knytt til person)	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

131	138	Krogstuen. Særprega kunstnarbustad og pensjonat med atelier i sentrum av Skånevik. Heimen til teatermalaren Rudolf N. Krog (1877-1928) og skodespelaren Thora Krog (1879-1941). Dei utvida bustaden og etter at mannen døyddde i 1928 tok Thora til med pensjonatdrift. Kart: Sjå under kap. 2.4.1 Handels- og gjestgjevarstader, tettstader, Skånevik Foto: Bjørn Arve Lunde	Opplevingsverdi, bruksverdi Autentisitet, sjeldanheit, arkitektonisk verdi. Knytt til personar	
-----	-----	---	--	---

		2.4.13 Forsvars- og krigsminne		
44	13,21,22	Etne Militærsjukehus, krigsminne frå 1942. Ruinar etter brakker mm. Det skal ha vore til saman 21 bygningar på staden. I dag finst tre murar att, og to lange bunkerar i jordvollar aust for bedehuset. Rygg bedehus blei nytta som administrasjonsbygg.	Kunnskapsverdi Samfunnshistorisk verdi	
98	1	Motstandshytte, i fjellet over Fjæra/Flåto. Foto: Liv-Kari Bødtker	Kunnskapsverdi Samfunnshistorisk verdi	

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

101	25	Bauta ved Fjæra kapell over korporal Ole Pedersen Rullestad født 1910, som fall i Flå i Hallingdal 26 april 1940. <i>Kart: Sjå under Tru og kyrkje, Fjæra kapell.</i>	Kunnskapsverdi Samfunnshistorisk verdi	
134	86	Bauta til minne om dei to som omkom i flystyrt i Skåneviksfjorden i januar 1945, reist av det Norske luftforsvar og folket i Skånevik 8 mai 1965. Bautaen står på plenen ved Skånevik fjordhotell.	Kunnskapsverdi Samfunnshistorisk verdi	

		3.2 Område med særskilt status		
35 37 50	Fleire	Stødle-terrassen. Eit område ved kyrkja er mellombels freda. Eit større område er under vurdering. Stødle-terrassen er eit særeige og unikt landskapsrom i regionen, ikkje berre som ein markert lausmasseterrasse i bygda, men og som eit levande landbruksområde med mange kulturminne av høg nasjonal verdi. På Stødleterrassen har det vore samanhengande jordbruksbusetnad frå siste del av steinalder fram til i dag, noko som er gjenspegla i kulturminna som har stor breidde og tidsdjupne. Del av KULA-området. Foto: Hordaland fylkeskommune		

Vedlegg 3 Oversikt over omsynssoner (klasse A)

Fleire	Fleire	Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA) Heile den sentrale Etne-bygda er definert av Riksantikvaren som «Kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse». Etne er eitt av ni utvalde landskap i Hordaland. Landskapet er skildra som eit rikt jordbrukslandskap med lang historie og stor tidsdjupne, som gjev ei oppleving av bruk heilt fram til i dag. Fleire av omsynssonane på lista ligg i KULA-området. Plangrep for KULA-området er allereie teke inn i arbeidet med kommuneplanens arealdel, basert på føringane frå Riksantikvaren. Styringsgruppa for kommuneplanarbeidet hadde sak om KULA oppe til informasjon 09.05.2017. Foto: E.M.		
Fleire		Folgefonna nasjonalpark Eit område inst i Åkrafjorden er del av Folgefonna nasjonalpark. Det gjeld dalføret ned mot Mosnes, og fjellområdet innafor. Folgefonna nasjonalpark blei etablert i 2005. Folgefonna er den tredje største isbreen på det norske fastlandet og har vore ein attraksjon for turistar sidan 1833. Ein nasjonalpark er store naturområde med særigne eller representative økosystem. Dei kan òg vere landskap utan tyngre naturinngrep. Verna i kgl. res. 29. april 2005 med tilhøyrande verneforskrift etter naturvernlova. Foto: Liv-Kari Bødtker		